

Podatkovne strukture in algoritmi

Vrste s prednostjo

binomske kopice

Vrsta s prednostjo

Osnovne operacije nad vrsto s prednostjo:

dodajanje: $\text{Insert}(S, x)$ – v S dodamo nov element x .

najmanjši: $\text{Min}(S) \rightarrow y$ – v S poiščemo najmanjši element y .

odreži: $\text{DelMin}(S)$ – iz S izločimo najmanjši element.

Operacije nad posplošeno vrsto s prednostjo:

izločanje: $\text{Delete}(S, x) \rightarrow y$ – iz S izločimo element x . Rezultat y je lahko Boolova vrednost `true` ali `false`, ki sporoči ali je bil element uspešno izločen ali ne, ali pa operacija ničesar ne vrne.

spreminjanje: $\text{Decrease}(S, x, d)$ – v S elementu x zmanjšamo (povečamo) vrednost za d .

zlij: $\text{Merge}(S_1, S_2) \rightarrow S$ – zlije vrsti s prednostjo v novo vrsto s prednostjo.

levi sosed: $\text{Left}(S, x) \rightarrow y$ – v S poiščemo element y , ki je največji element, kateri je še manjši od x . Če takšnega elementa ni, vrne `null`.

desni sosed: $\text{Right}(S, x) \rightarrow y$ – v S poiščemo element y , ki je najmanjši element, kateri je še večji od x . Če takšnega elementa ni, vrne `null`.

Dosedanje izvedbe

operacija	seznam	drevo	kopica
dodajanje	$O(1)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$
najmanjši	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(1)$
odreži	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$
izločanje	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$
spreminjanje	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$
zlij	$O(\mu)$	$O(\mu \log n)$	$O(\mu \log n)$
levi sosed	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(n)$
desni sosed	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(n)$

Komentarji:

izločanje: poznamo referenco elementa

spreminjanje: čas brisanja + čas vstavljanja

zlij: $\mu = \min(|S_1|, |S_2|)$

Uvod v binomske kopice

Tudi binomska drevesa (*binomial trees*).

Struktura ni več implicitna, torej se vračamo k referencam.

Težave so se pojavile pri zlivanju in iskanju sosedov. Naša želja je, da naredimo vsaj zlivanje dovolj hitro.

Morda bi se dalo še kaj postoriti pri samem vstavljanju? Vstavljanje je v resnici zlivanje stare kopice z novo, ki ima samo en element.

Dvojiška kopica

- *invarianca 1*: vsi elementi v L in D so večji ali enaki k
  - zagotavlja urejenost podatkovne strukture in
  - posledično hitro iskanje (najmanjšega elementa) – $O(1)$
- *invarianca 2*: podkopici L in D sta približno enako veliki
  - zagotavlja uravnoteženost strukture in zato učinkovita popravljanja – $O(\log n)$

Zlivanje kopic

- imamo kopici A in B ter tvorimo kopico C
- koren kopice C naj bo $\min(A.\text{koren}, B.\text{koren})$ – recimo, da je to (WLOG) A.koren; in
- koren druge kopice postane naslednik novega korena – koren kopice A dobi še *enega* naslednika
- nova kopica *ni* več dvojiška
- še vedno omogoča hitro iskanje (invarianca 1)
- ni pa nujno (Murphy), da je uravnotežena (invarianca 2), kar pomeni, da popraviljanja niso več učinkovita

Ideje?

- iskanje: $O(1)$ – **super**
- zlivanje: $O(1)$ (zato tudi vstavljanje) – **super**
- popravljanje: $O(\text{višina kopice})$ – **katastrofa**
- Kaj sedaj?

Rešitev

TEHNIKA: Če nekje malce popustimo, bomo morda drugje lahko veliko pridobili – *princip ravnoteženja*.

(KAJ NAM PA OMEJUJE MEJO, DO KATERE LAHKO POPUSTIMO? KOLIKO LAHKO V TEM PRIMERU POPUSTIMO?)

- naj bo zlivanje (in iskanje) malce počasnejše – $O(\text{višina kopice})$
- bo pa zato struktura bolj uravnotežena, kar bo razorožilo Murphyja (nasprotnika, *adversary*) in bo zato tudi višina kopice manjša (upamo, da $O(\log n)$)
- *ideja*:
  - vrsta s prednostjo naj sestoji iz $O(\log n)$ podstruktur (kopic);
  - kopice naj bodo različno velike;
  - a največja naj ne bo višja od $O(\log n)$

Ideja zlivanja

- pogledjmo (dvojiški) zapis poljubnega števila

1010110₂

- novo števko dodamo na začetek, ko *velikost števila preraste* največje število, ki ga lahko predstavimo s prejšnjim številom števč; in
- dodana števka *omogoča zapis še enkrat več vrednosti*;
- število števč je $\lceil \lg n \rceil$

Ideja zlivanja – nadalj.

- zlivanje dveh števil (seštevanje) – vedno istoležeči števk, ki pa predstavljata tudi enakoo veliki vrednosti:

1010110

10111

1101101

- čas potreben, da zlijemo dve števili, je sorazmeren:

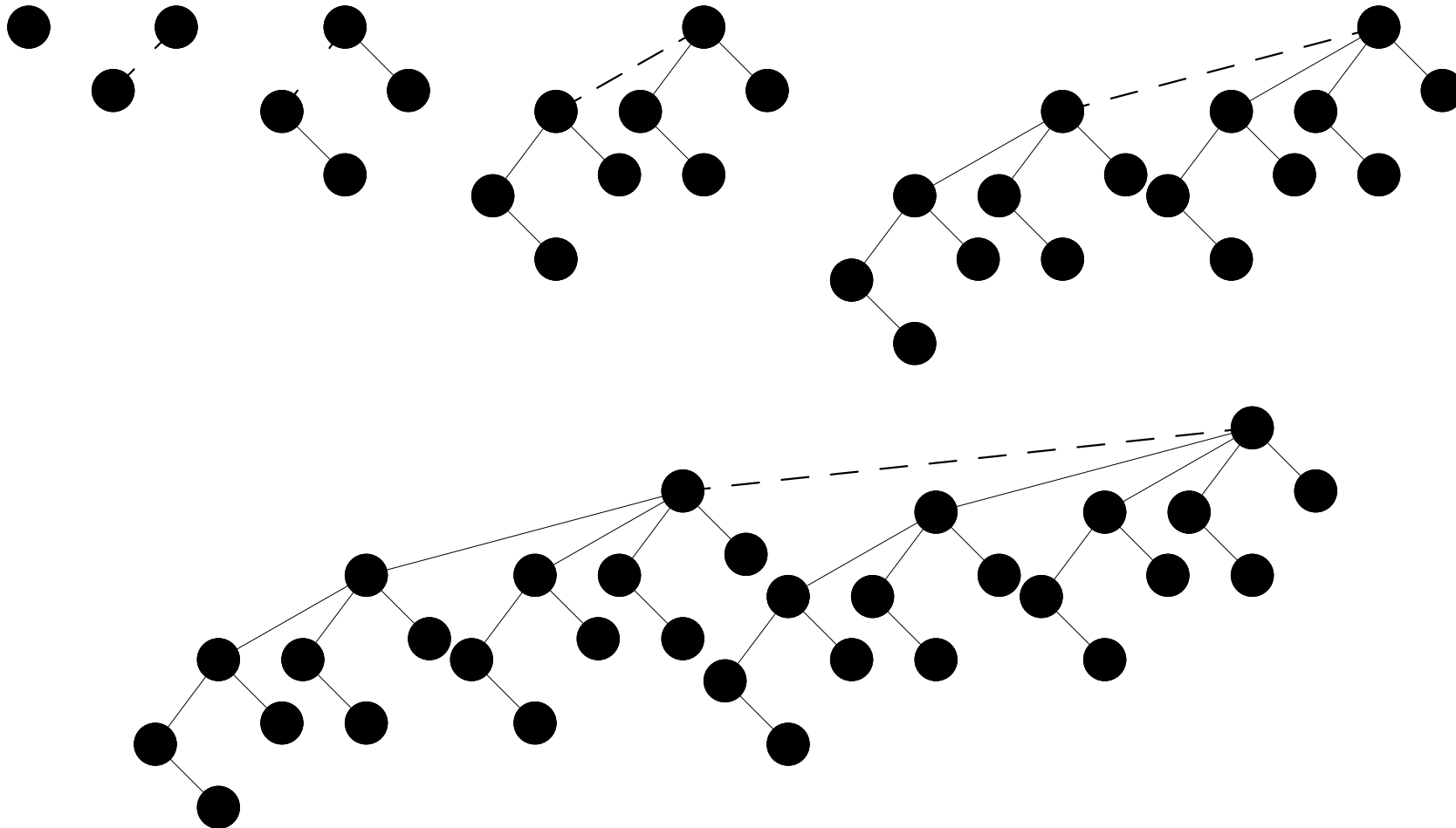
$$(\text{število števč večjega števila}) * (\text{čas seštevanja dveh števč}) = \\ \lceil \lg n \rceil * O(1) = O(\log n)$$

Binomska drevesa

DEFINICIJA: binomsko drevo je rekurzivna podatkovna struktura, kjer velja:

- koren je najmanjši element v drevesu (urejenost);
- posamezen element je binomsko drevo B_0
- binomsko drevo B_k sestoji iz dveh poddreves B_{k-1} , pri čemer je:
  - manjši od korenov poddreves tudi koren celotnega drevesa in
  - poddrevo z večjim korenom prvi naslednik celotnega drevesa B_k

Primeri binomskih dreves

Lastnosti binomskega drevesa B_k

1. koren je najmanjši element v drevesu [iz definicije]
2. koren ima k naslednikov, pri čemer je prvo poddrevo B_{k-1} , drugo B_{k-2} in tako naprej do k -tega, ki je B_0 [z indukcijo po k]
3. v drevesu je $n = 2^k$ elementov [z indukcijo po k]
4. višina drevesa je $k = \lg n$ [z indukcijo po k]
5. število vozlišč na globini i je $\binom{k}{i}$ [z indukcijo po k] – zato so to *binomska drevesa*
6. ker »zlivamo« samo enako velika drevesa, je struktura uravnotežena
7. zlivanje dveh dreves lahko naredimo v času $O(1)$

(DOKAŽITE ZGORNJE LASTNOSTI.)

Binomska vrsta

Definicija:

- Binomska vrsta (kopica) sestoji iz *seznama* binomskih dreves $B_0, B_1, \dots, B_{\lg n}$
- velikost zasedenega prostora je očitno $O(n)$

- POZOR: odnosi med koreni kosameznih binomskih dreves v kopici niso določeni!

Iskanje najmanjšega elementa

Ker gre za seznam, je sorazmerno dolžini seznama, ki pa je $O(\log n)$.

```
public int min(int x) {  
    int min;  
    binTree head;  
    head= binHeap.head();  
    tail= binHeap.tail();  
    min= head.min();  
    for (; tail != nil; head= tail.head(), tail= tail.tail())  
        min= Min(min, head.min());  
    return min;  
}
```

(KAKO SMO ŽE TO IZBOLJŠEVALI?)

Zlivanje

- zlijemo enako veliki drevesi
- to počnemo na podoben način kot pri polnem seštevalniku (*full adder*)
  - ena števka iz prvega števila, ena iz drugega ter prenos
  - rezultat je nova števka ter prenos
  - rezultat ima enako število števk kot večje od števil ali eno več
- Čas zlivanja je sorazmeren dolžini daljšega sezname – $O(\log n)$

(DEFINIRAJTE RAZRED `binTree`.)

(DEFINIRAJTE RAZRED `binHeap` (ENA OD METOD BO ZGORNJI `min`), KI JE IMPLEMENTACIJA VMESNIKA ZA VRSTE S PREDNOSTJO.)

(ZAPIŠITE ŠE KODO ZA METODO `merge` TER OSTALE OPERACIJE.)

Osnovne operacije

dodajanje: isto kot zlivanje, le da zlivamo celo kopico z B_0

najmanjši: glej zgoraj

odreži: ko odrežemo koren binomskega drevesa, nasledniki tvorijo v resnici seznam binomskih dreves, kar je ponovno kopica. Zato lahko naredimo naslednje:

1. iz izvirne kopice H izločimo drevo, z najmanjšim korenem $B_k - O(1)$
2. drevesu B_k odrežemo koren in iz naslednikov naredimo kopico $H_k - O(1)$
3. kopici H in H_k zlijemo v rezultat – $O(\log n)$

Posplošena vrsta s prednostjo

spreminjanje: za zmanjševanje podobno kot pri dvojiški kopici element splava navzgor dokler je potrebno – $O(\log n)$. Za zvečevanje razmislite za domačo nalogo!

izločanje: naredimo v dveh korakih:

1. najprej zmanjšamo prednost na $-\infty - O(\log n)$
2. nato odrežemo najmanjši element – $O(\log n)$

zlij: glej zgoraj

sosed: (levi in desni) – zahteva iskanje po celi strukturi – $O(n)$

(ZAPIŠITE ŠE KODO ZA OSTALE OPERACIJE.)

Rezultat

operacija	seznam	drevo	kopica	binomska
dodajanje	$O(1)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$
najmanjši	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(1)$	$O(1)$
odreži	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$
izločanje	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$
spreminjanje	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$
zlij	$O(\mu)$	$O(\mu \log n)$	$O(\mu \log n)$	$O(\log n)$
levi sosed	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(n)$	$O(n)$
desni sosed	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(n)$	$O(n)$

Komentarji:

izločanje: poznamo referenco elementa

spreminjanje: čas brisanja + čas vstavljanja

zlij: $\mu = \min(|S_1|, |S_2|)$

(V RAZPREDELNICI SO ASIMPTOTIČNE VREDNOSTI, KAJ PA V PRAKSI? IN VELIKOST STRUKTUR?)

Odvečno delo

Kaj se zgodi, če samo velikokrat:

- dodajamo element,
- izločamo element,
- zlivamo kopici

Pri tem opravljamo nepotrebno delo, ki skrbi za strukturo kopice.

Ideja

- pustimo strukturo kopice vnemar, ampak samo ohranjanjamo (dvojno povezan) seznam (obroč / krog) dreves; in
- šele, ko je potrebno, popravimo strukturo (operacije nad najmanjšim elementom).

Vse operacije iz prve skupine sedaj opravimo v konstantnem času, medtem ko so druge operacije veliko dražje.

A izkaže se, da je cena drugih operacij sorazmerna (odvisna) od števila opravljenih prvih operacij v nizu → če pogledamo celoten niz operacij nismo nič izgubili.

To je dobro znana tehnika amortizacije.

(KAJ PRIDOBIMO?)

Fibbonacijeva kopica

Zelo preprosto povedano je to binomska kopica z amortiziranimi operacijami.

Pri analizi nastopajo Fibbonacijeva stevila in zato Fibbonacijeva kopica. (KOLIKO JE k .TO FIBBONACIJEVO STEVILO?)

Doslej smo se pri analizi časovne zahtevnosti vedno spraševali, kakšen je čas *ene operacije v najslabšem primeru*. Sedaj se sprašujemo, kako slabo je lahko izvajanje *niza operacij v najslabšem primeru*.

To, da druga vrednost ni slabša kot vsota prvih vrednosti je očitno. Pa je lahko boljša? (RAZMISLITE!)

Zahtevnost

operacija	seznam	drevo	kopica	binomska	Fibonaccijska
dodajanje	$O(1)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(1)$
najmanjši	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(1)$	$O(1)$	$O(1)$
odreži	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$
izločanje	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)^\dagger$
spreminjanje	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)$	$O(\log n)^\dagger$
zlij	$O(\mu)$	$O(\mu \log n)$	$O(\mu \log n)$	$O(\log n)$	$O(1)$
levi sosed	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(n)$	$O(n)$	$O(n)$
desni sosed	$O(n)$	$O(\log n)$	$O(n)$	$O(n)$	$O(n)$

Komentarji:

izločanje: poznamo referenco elementa

spreminjanje: čas brisanja + čas vstavljanja

zlij: $\mu = \min(|S_1|, |S_2|)$

$\dagger$: če ne popravljamo najmanjšega elementa je $O(1)$